

## N:o 72.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1909, kl. 5 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra hufvudtiteln gjorda framställningar om höjning af anslagen till högsta domstolen och nedre justitirevisionen.*

(1. U. A.)

1:o.

I den till innevarande års Riksdag aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t under riksstatsens andra hufvudtitel i *punkten 1* föreslagit Riksdagen dels att, under förutsättning att den särskildt aflåtna propositionen med förslag till lag angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar varder af Riksdagen bifallen, höja anslaget till högsta domstolen med löner till tre justitieråd, tillhoppa 39,000 kronor, dels ock att för åtnjutande af lön som justitieråd måtte beträffande justitieråd, som hädanefter utnämnes, stadgas det villkor, att med justitierådsämbete icke må förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bolag, verk, förening eller inrättning, som drifver bank- eller försäkringsrörelse eller hvars verksamhet eljest har hufvudsakligen ekonomiskt syfte, ej heller befattning som tjänsteman i bolag, verk, förening eller inrättning, som ofvan sagts.

*Högsta  
domstolen.*

Angående denna framställning har föredragande departementschefen uti det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokoll öfver justitiedepartementsärenden anfört följande:

*Bih. till Riksd. Prot. 1909. 4 Saml. 1 Afd. 43 Häft. (N:o 72.)*

1

»Det förslag till lag angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar, som enligt Eders Kungl. Maj:ts förut denna dag meddelade beslut skall genom nådig proposition föreläggas Riksdagen, innebär, bland annat, att med anledning af det föreslagna inrättandet af ett lagråd justitierådens antal skulle ökas från 21 till 24. Under förutsättning att Riksdagen bifaller nämnda proposition, erfordras sålunda aflöning åt tre nya justitieråd; och böra dessa uppenbarligen komma i åtnjutande af enahanda löneförmåner, som enligt den af 1907 års Riksdag antagna stat tillkomma ledamot i högsta domstolen.

Efter hvad jag inhämtat, läser chefen för civildepartementet, i sammanhang med äskandet af anslag till aflöning åt ledamöterna i den tilltänkta regeringsrätten, komma att föreslå, att för åtnjutande af lön såsom regeringsråd måtte stadgas de villkor, att med regeringsrådsämbete icke må förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bolag, verk, förening eller inrättning, som drifver bank- eller försäkringsrörelse eller hvars verksamhet eljest har hufvudsakligen ekonomiskt syfte, ej heller befattning som tjänsteman i bolag, verk, förening eller inrättning, som ofvan sagts. I händelse nämnda förslag vinner bifall, torde liknande föreskrift böra meddelas äfven beträffande justitieråd, som hädanefter utnämnes.

Den nya lagen skall träda i kraft den dag, då det hvilande förslaget angående inrättandet af en regeringsrätt och ett lagråd, efter att hafva af Riksdagen antagits, varder af Konungen gilladt. Den ökade aflöning, som i anledning häraf torde komma att erfordras redan under innevarande år, synes böra äskas å extra stat.»

Då det af departementschefen i statsrådsprotokollet omnämnda förslag till lag angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar numera blifvit af Riksdagen antaget får utskottet med tillstyrkande af hvad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit hemställa,

att Riksdagen må

a) höja anslaget till högsta domstolen med löner till tre justitieråd tillhoppa 39,000 kronor;

b) besluta att för åtnjutande af lön som justitieråd skall beträffande justitieråd, som hädanefter utnämnes, stadgas det villkor, att med justitierådsämbete icke må förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bolag, verk, förening eller in-

rättning, som drifver bank- eller försäkringsrörelse eller hvars verksamhet eljest har hufvudsakligen ekonomiskt syfte, ej heller befattning som tjänsteman i bolag, verk, förening eller inrättning, som ofvan sagts.

## 2:o.

Under statsverkspropositionens andra hufvudtitel har Kungl. Maj:t vidare i *punkten 8* föreslagit Riksdagen att för beredande af aflöning till tre nya justitieråd för tiden från och med den 1 april 1909 till årets slut på extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 29,250 kronor.

Högsta  
domstolen.

Till stöd härför har departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet anfört följande:

»På sätt jag redan i det föregående framhållit, innebär det förslag till lag angående högsta domstolens tjänstgöring på afdelningar, som skall genom nådig proposition föreläggas Riksdagen, en ökning af justitierådens antal från 21 till 24. Varder propositionen af Riksdagen bifallen, torde, såsom jag förut antydtt, nämnda lag träda i kraft redan innevarande år. Under sådan förutsättning erfordras alltså medel till aflöning åt tre nya justitieråd redan under löpande budgetsår. Den tid, hvarifrån medel till nämnda ändamål synas böra vara tillgängliga, torde kunna beräknas till den 1 nästkommande april.»

Under åberopande af hvad utskottet här ofvan under punkt 1:o anfört får utskottet med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t föreslagit hemställa,

att Riksdagen må för beredande af aflöning till tre nya justitieråd för tiden från och med den 1 april 1909 till årets slut å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 29,250 kronor.

## 3:o.

Uti *punkt 15* af statsverkspropositionens andra hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till aflönande af dels 6 tillförordnade revisionssekreterare, däraf 3 från och med den 1 april 1909, dels ock 6 amanuenser i nedre justitierevisionen, däraf 3 likaledes från och med den 1 april 1909, å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 78,075 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af till-

Förstärkning  
af nedre re-  
visionens ar-  
betakrafter.

gängliga medel utbetala hvad häraf enligt i statsrådsprotokollet öfver justitieärenden den 12 januari 1909 angifna grunder belöper för år 1909.

Angående denna anslagsfråga har föredragande departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet anfört följande:

»Nedre revisionen består för närvarande af 17 ledamöter, af hvilka en hvar förestår en rotel i detta ämbetsverk. Gällande stat upptager, såsom jag redan i det föregående framhållit, 8 ordinarie och 6 konstituerade revisionssekreterare. Nedre revisionens återstående 3 ledamöter, för hvilkas aflönande medel af Riksdagen anvisats å extra stat, äro förordnade, en hvar att tillsvidare med egen rotel förestå ett revisionssekreterareämbete. Härjämte finnes för närvarande förordnad en extra revisionssekreterare, hvilken aflönas af andra hufvudtitelns besparingar.

Det nuvarande antalet ordinarie revisionssekreterare har varit oförändradt sedan år 1840.

Revisionssekreterare, tillsatta medelst konstitutorial, tillkommo första gången genom beslut vid riksdagen 1859—1860. Detta skedde i sammanhang med den då beslutade ökningen af justitierådens antal från 12 till 16, hvarmed afsågs att bereda högsta domstolen tillfälle att arbeta på två afdelningar. Antalet konstituerade revisionssekreterare utgjorde ursprungligen 4. Till följd af minskning i balansen af målen i högsta domstolen blef emellertid arfvodet för en konstituerad revisionssekreterare indraget från och med år 1875.

Under år 1893 anmälde nedre revisionen, att det visat sig med svårighet förenadt att med det stadgade antalet revisionssekreterare uppehålla föredragningen, särskildt sedan högsta domstolens pingstferier upphört. Denna anmälan biträdades af ledamöterna i högsta domstolen under framhållande, hurusom domstolens arbete underlättades däraf, att de föredragande icke vore för mycket betungade i tjänsten. Med anledning häraf medgaf Kungl. Maj:t, att under år 1894 en extra revisionssekreterare finge förordnas. Sådant förordnande meddelades äfven under de följande åren.

Af de revisionssekreterarebefattningar, hvilkas innehafvare tillsätts medelst konstitutorial, tillkommo ytterligare två efter Kungl. Maj:ts förslag vid 1897 års riksdag i sammanhang med då beslutad ökning af antalet ledamöter i högsta domstolen från 16 till 18. Vid föredragning af ärendet angående förstärkningen af nedre revisionens arbetskrafter yttrade dåvarande departementschefen, att då antalet af de på högsta domstolens båda afdelningar belöpande föredragningsveckor för år uppgingo till sammanlagdt 68, på en hvar af de tjänst-

görande 12 revisionssekreterarne följaktligen komme ej fullt 6 veckors föredragning. Enligt det föreliggande förslaget om ökning af antalet justitieråd skulle arbetet i högsta domstolen så ordnas, att föredragningstiden ökades med 8 veckor och, där domstolen med hänsyn till antalet af de på dess handläggning beroende mål och ärenden funne sådant nödigt, med ytterligare 4 veckor. Med afseende å det stora antal oafgjorda mål, som för det dåvarande förefunnes, kunde det med allt fog antagas, att högsta domstolen under en följd af år komme att åt arbetet ägna hela den tid, förslaget medgäfvade, och att således föredragningstiden för år förlängdes med 12 veckor. Då det ej kunde ifrågasättas att å revisionssekreterarne lägga tyngre arbetsbördan än förut, ansåg departementschefen följaktligen anställande af 2 nya revisionssekreterare icke kunna undvikas.

Vid 1905 års riksdag framställde Kungl. Maj:t förslag om ökning af antalet justitieråd från 18 till 21, hvilken förstärkning af högsta domstolens arbetskrafter skulle fortfara till utgången af år 1908, hvar efter antalet justitieråd, i den mån sådant i följd af inträffande ledigheter kunde ske, skulle nedbringas till 18. Samtidigt begärde Kungl. Maj:t såsom en följd af den föreslagna tillfälliga ökningen af antalet justitieråd en förstärkning af nedre revisionens arbetskrafter. Då detta behof skulle blifva af öfvergående beskaffenhet, föreslogs, att de härför erforderliga medlen borde uppföras å extra stat. Departementschefen yttrade vid detta ärendes föredragning: Då det för de å nedre revisionens stat uppförda 13 revisionssekreterarne visat sig omöjligt att uppehålla all föredragningen i högsta domstolen, hade sedan flera år tillbaka en extra revisionssekreterare varit förordnad. Antalet föredragningsveckor i högsta domstolen utgjorde enligt dåvarande ordning 82 om året och komme således på en hvar af de 14 revisionssekreterarne i det allra närmaste 6 veckors föredragning. Jämlikt det nya förslaget till lag om högsta domstolens tjänstgöring skulle under den tid, justitieråden utgjorde 21, antalet föredragningsveckor ökas med 19 om året, och komme således att erfordras minst 3 nya revisionssekreterare. Möjligen komme detta antal att visa sig icke vara fullt tillräckligt, men i sådan händelse torde ej erfordras annan åtgärd, än att ytterligare en extra revisionssekreterare förordnades för vissa tider om året, då sådant kunde finnas nödigt. Att nu begära anslag till aflönning åt mera än tre tillförordnade revisionssekreterare syntes därför icke böra ifrågakomma.

Hvad angår den sjätte och återstående af de revisionssekreterarebefattningar, hvilka tillsättas medelst konstitutiorial, tillkom denna enligt

beslut vid 1906 års riksdag. Vid föredragning af detta ärende anförde dåvarande departementschefen, hurusom möjligheten för nedre revisionen att kunna i den fastställda ordningen uppehålla föredragningen helt och hållet vore beroende på tillvaron af en extra revisionssekreterare. Behovet af den förstärkning i arbetskraft, som genom förordnande af en extra revisionssekreterare allt sedan år 1894 måst tillföras nedre revisionen, torde således få anses vara konstant, och frågan om åtgärders vidtagande i syfte att ytterligare en revisionssekreterare blefve uppförd på nedre revisionens stat, syntes ej längre kunna undanskjutas. Ehuru icke direkt inverkan på förevarande fråga, ansåg sig departementschefen äfven böra anmärka, att, enligt den år 1905 af dåvarande departementschefen gjorda beräkning, förändringen samma år i afseende å föredragningen i högsta domstolen medfört, oaktadt förstärkningen af revisionens arbetskrafter, en ökning i revisionssekreterarnas arbetsbörda, och denna ökning hade i verkligheten blifvit ej oväsentligt högre, än departementschefens beräkning gifvit vid handen.

Genom uppförande af sistberörda revisionssekreterarebefattning å ordinarie stat bortföll den förut befintliga s. k. extra roteln. Den i statsverkspropositionen till 1905 års Riksdag uttalade farhågan, att den då föreslagna ökningen af revisionssekreterarnes antal möjligen skulle komma att visa sig icke vara fullt tillräcklig, har emellertid af erfarenheten bekräftats. Med hänsyn särskildt till svårigheten för innehafvare af vederbörande rotlar att, jämnsides med fullgörandet af den dem i öfrigt åliggande föredragningsskyldighet, medhinna att inom behörig tid till föredragning bereda mål af vidlyftigare beskaffenhet, hafva därför äfven sedermera extra revisionssekreterare måst tidtals förordnas för föredragning af dylika mål. För sådan extra föredragning hafva i de senast fastställda föredragningsordningarna beräknats 20—22 dagar för år.

På sätt jag redan i det föregående erinrat, var den ökning af justitierådens antal, som vidtogs år 1905, ursprungligen afsedd att vara allenast tillfällig, i det att meningen var, att efter 1908 års utgång antalet justitieråd skulle, i den mån sådant i följd af inträffade ledigheter kunde ske, nedbringas till 18. Med hänsyn till balansen af i högsta domstolen oafgjorda mål, hvilken balans vid 1907 års utgång ökats med nära 100, har emellertid någon minskning af justitierådens antal icke befunnits möjlig, utan har det, äfven under antagande att ifrågasatta åtgärder för beredande af lättnad i högsta domstolens arbete blifva genomförda, beräknats, att antalet dömande justitieråd måste fortfarande utgöra 21, intill dess balansen nedbragts till normal storlek. I anledning häraf gjordes ock till nästlidna Riksdag framställning om anslag till förstärk-

ning af nedre revisionens arbetskrafter med 3 tillförordnade revisionssekreterare jämväl för innevarande år. Denna framställning blef af Riksdagen bifallen.

Klart är, att denna förstärkning är behöflig äfven för år 1910. Men härtill kommer en annan omständighet, som torde nödvändiggöra en ytterligare förstärkning af nedre revisionens arbetskrafter och detta redan under innevarande år. Jag syftar härvid å det vid 1908 års riksdag såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antagna förslaget om inrättande af ett lagråd.

Genom bifall till nämnda förslag kommer den laggranskande verksamhet, som nu åligger högsta domstolen, att upphöra. Angående betydelsen däraf, att högsta domstolen sålunda icke vidare skulle i sin dömande verksamhet blifva störd af lagstiftningsarbetet, yttrade jag till statsrådsprotokollet den 7 februari 1908, att nämnda anordning redan i och för sig betydde en ökad arbetstid af omkring 10 veckor årligen, men att dessutom borde tagas i beräkning den lättnad i arbetet utom tjänsterummet, som friheten från laggranskning innebure för de dömande justitieråden och som syntes kunna medgifva någon inskränkning af deras ferier. I sistberörda afseende hade ansetts, att därest laggranskningen uppdroges åt ett lagråd, den årliga ledighet, som hvar och en af domstolens ledamöter för närvarande åtnjöte, kunde inskränkas med två veckor. Den arbetstid, som härigenom vunnes, måste dock till en del tagas i anspråk för tillgodoseende af det behof af ökade arbetskrafter, som föranleddes däraf att genom laggranskningens afskiljande från högsta domstolen antalet ärenden, hvilka kunde handläggas af endast fem ledamöter, väsentligt minskades och således under åtskilliga veckor, som nu vore afsedda för tjänstgöring å femmansafdelning, tjänstgöringen måste bestridas af sju justitieråd. I betraktande af dessa omständigheter ansåg jag i fråga om antalet veckor för högsta domstolens tjänstgöring på särskilda afdelningar lämpligen kunna föreskrifvas, att under den del af året, som ej upptoges af öfliga jul- och påskferier, tjänstgöring skulle äga rum 8 veckor på en afdelning, 17 veckor på tre afdelningar och den återstående tiden på två afdelningar. Sammanlagda antalet sessionsveckor skulle enligt en sådan bestämmelse blifva 103, hvarvid beräknats, att femmansafdelning skulle tjänstgöra tillhoppa 14 veckor.

Jag erinrar, att det förslag till lag angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar, som enligt Eders Kungl. Maj:ts förut denna dag fattade beslut skall genom nådig proposition föreläggas

Riksdagen, innehåller föreskrifter rörande tjänstgöringen i högsta domstolen i öfverensstämmelse med hvad här ofvan angifvits.

En sådan utsträckning af den tid, som i högsta domstolen kan ägnas åt lagskipande verksamhet, innebär emellertid å andra sidan en väsentlig ökning af den arbetsbörd, som åligger nedre revisionens ledamöter, hvilka hädanefter icke skulle komma i åtnjutande af den lindring i föredragningskyldigheten, som lagföredragningen för dem inneburit.

Jag erinrar, att en hvar revisionssekreterare hittills enligt föredragningsordningen haft att fullgöra föredragning under en tid, som i regel uppgått till i det närmaste 6 veckor eller i allmänhet omkring 29 dagar årligen. Detta gäller dock icke de båda skiftesrotlarnes innehafvare, hvilkas föredragning enligt bestämmelserna i nu gällande instruktion är begränsad till ett visst, en gång för alla fastställt antal dagar, nämligen för hvardera af dem 20 dagar.

De statistiska uppgifter om högsta domstolens arbete, hvilka innehållas i bilagan D. till protokollet öfver justitiedepartementens ärenden för den 7 februari 1908, fogadt vid ofvanberörda förut denna dag beslutade proposition, utvisa, att under åren 1900—1904 eller femårsperioden närmast före senaste ökning af justitierådets antal och den i samband därmed vidtagna förstärkningen af arbetskrafterna i nedre revisionen, lagföredragning inför högsta domstolen ägt rum i medeltal 48 dagar hvarje år. Under nämnda tid utgjorde revisionssekreterarnes antal 14, däraf dock 2 — ene föredraganden af skiftesärenden samt innehafvaren af den s. k. extra roteln — hade sin föredragningskyldighet så anordnad, att någon minskning däri på grund af lagföredragning icke ägde rum, åtminstone icke i någon afsevärd omfattning. Den lättnad vid föredragningskyldighetens fullgörande, som af lagföredragning föranleddes under nyssberörda tid, torde därför kunna beräknas hafva kommit öfriga 12 revisionssekreterare ensamt till godo. Sker nu fördelning af årliga medeltalet, 48 lagföredragningsdagar, å dessa 12 revisionssekreterare, kommer man till en nedsättning i föredragningskyldigheten för en hvar af dem med fyra dagar. Utsträckes undersökningen att omfatta åren 1898—1904 eller tiden emellan förstärkningen af högsta domstolens arbetskrafter åren 1897 och 1905, därunder samma antal revisionssekreterare oafbrutet tjänstgjorde, får man ett medeltal lagföredragningsdagar af mellan 49 och 50 samt följaktligen en nedsättning i föredragningskyldigheten för hvar revisionssekreterare, som berördes utaf lagföredragningen, med något öfver fyra föredragningsdagar.



Såsom redan förut blifvit anmärkt, skedde i samband med den 1905 verkställda ökningen af justitierådens antal en förstärkning jämväl af arbetskrafterna i nedre revisionen, i det att antalet revisionssekreterare höjdes till 17. Af dessa hafva emellertid två af lagföredragningen ej rönt någon inverkan på sin föredragnings skyldighet annat än i sällsynta undantagsfall, nämligen de båda innehafvarne af skiftesrotlarne. Den lättnad i revisionssekreterarnes föredragnings skyldighet, som lagföredragningen föranlett, är sålunda från nämnda tid att fördela emellan 15 revisionssekreterare. Enligt förut anmärkta statistiska uppgifter ägde under åren 1905—1907 lagföredragning i högsta domstolen rum följande antal dagar, nämligen år 1905 64, år 1906 56 och år 1907 92. För år 1908 har lagföredragningsdagarnes antal uppgått till 71. Medeltalet lagföredragningsdagar för år blifver alltså för ifrågavarande tid något öfver 70, hvilket, fördeladt på ett antal af 15 revisionssekreterare, gifver ungefär  $4\frac{2}{3}$  dag på hvar revisionssekreterare. Emellertid hafva revisionssekreterarne under senaste åren icke alltid fått fullt tillgodonjuta den lättnad i föredragnings skyldigheten, som lagföredragningen beredt dem, i det att revisionssekreterare, som genom lagföredragning befriats från föredragnings skyldighet till större antal dagar, stundom fått i stället fullgöra sådan skyldighet för annan revisionssekreterare, då sådant af en eller annan anledning befunnits ändamålsenligt och lämpligen kunnat ske. Det torde därför kunna beräknas, att äfven efter senaste höjningen af revisionssekreterarnes antal den af lagföredragningen föranledda reduktionen uti revisionssekreterarnes föredragnings skyldighet enligt fastställd föredragningsordning i medeltal belöpt sig till omkring 4 dagar för hvar revisionssekreterare.

Den lindring, som i följd af lagföredragningen tillkommit vederbörande revisionssekreterare i deras föredragnings skyldighet har sålunda tämligen konstant utgjort i medeltal ungefär 4 dagar för år räknadt. Den tid, då föredragning verkligen fullgjorts, har följaktligen regelmässigt minskats till i genomsnitt 25 dagar, motsvarande 5 föredragningsveckor årligen.

Frågan blifver då, huruvida det kan anses möjligt att utsträcka revisionssekreterares verkliga föredragnings skyldighet utöfver nämnda tidsmått.

I detta afseende må det tillåtas mig erinra om ett för denna fråga ganska belysande uttalande, som gjordes af nedre revisionen med anledning af Riksdagens skrifvelse den 11 maj 1900 i fråga om ämbets- och tjänstemännens dagliga tjänstgöringstid. Nedre revisionen anförde

nämligen härvid, att nedre revisionen, som ej tilltrorde sig att — med anspråk på att framlägga ett ens något så när exakt resultat — uppskatta det revisionssekreterarne åliggande, stor noggrannhet fordrande arbetet till något visst antal timmar per dag, dock ansåge sig böra uti det afseende, hvarom fråga vore, upplysa, »att revisionssekreterarne i regel äro upptagna af arbete i och för tjänsten hela dagarne med undantag af en eller annan timme för hvila och rekreation; att det icke sällan förekommer, att tjänstarbetet upptager äfven en del af natten; att söndagsarbete i flera timmar hör till regeln; att vid tider, då revisionssekreterarne hafva skyldighet mottaga och bereda veckomål samt föredraga inför högsta domstolen, eller eljest, då arbetet är af särskildt brådskande natur, det icke är ovanligt, att revisionssekreterarne få arbeta strängt hela den tid af dygnet, som ej är absolut erforderlig för åtnjutande af nödig hvila; att de perioder, då arbetet kan på detta sätt vara särskildt ansträngande, vanligen omfatta en oafbruten tid af en månad och för hvarje revisionssekreterare återkomma tre till fyra gånger om året, hvarvid dock bör anmärkas, att revisionssekreterarne omedelbart efter dessa perioder hufvudsakligen äro sysselsatta med arbete på tjänsterummen och därvid ganska ofta äro i tillfälle att för kortare tid, växlande mellan en vecka och fjorton dagar, nedbringa hemarbetet till endast några timmar om dagen samt till och med en och annan dag taga sig helt och hållet ledigt från hemarbetet; att revisionssekreterarne icke åtnjuta lagstadgad semester; att det numera, sedan högsta domstolen under maj och oktober månader arbetar å tre afdelningar, blifvit de flesta revisionssekreterare omöjligt att förskaffa sig sådan regelbunden hvila under sommarmånaderna, hvartill flertalet öfriga ämbets- och tjänstemän äro berättigade; samt att det icke är ovanligt, att revisionssekreterare, särskildt sådana, som tjänstgjort i denna egenskap en följd af år, nödgas, för undvikande af öfveransträngning och däraf följande men å hälsa, söka tjänstledighet från någon af årets föredragningsturer samt därvid åt vikarien afstå sina tjänstgöringspenningar för flere månader och således äfven för tid, som åtminstone delvis måste af revisionssekreterarne själfva användas till arbete i tjänsten».

Sedan denna redogörelse afgafs, har visserligen på grund af delvis ändrad arbetsordning åvägabragts en öfver hela året jämnare fördelning af arbetet, så att de periodvis återkommande stegringarna däri icke äro så häftiga som förr, men å andra sidan har såväl genom nämnda anordning som därigenom, att högsta domstolen nu arbetar å tre afdelningar äfven största delen af september månad, den ledighet och möjlighet till någon tids hvila under sommarmånaderna, som förr kunde

ifrågakomma, nu nästan bortfallit. Härtill kommer, att enligt hvad erfarenheten gifver vid handen, målen i genomsnitt blifva allt mera vidlyftiga och invecklade. Den arbetsbörda, som påhvarar revisionssekreterarne, torde sålunda under den tid, som förflutit efter det nyssberörda utlåtande afgafs, snarare hafva ökats än minskats.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att utom själftva föredragnings-skyldigheten och arbetet med målens beredande till föredragning, därvid i allmänhet 1  $\frac{1}{2}$  veckas hemarbete beräknas åtgå för beredande af erforderligt antal mål till en föredragningsdag, revisionssekreterarne äfven hafva andra, delvis ganska kräfvande och tidsödande ämbetsplikter att fylla. Sålunda tillkommer dem att under visst antal veckor hvarje år, för närvarande växlande mellan 3 och 7, i nedre revisionen mottaga veckomål och i samband därmed vidtaga eller till nedre revisionen hemställa om de åtgärder, som kunna erfordras för målens beredande till föredragning, äfvensom att deltaga i nedre revisionens beslut, då underdånigt betänkande afgifves i mål, beredda af annan revisionssekreterare. Vidare åligger det revisionssekreterarne att biträda chefen för justitiedepartementet med beredning af justitieärenden, som skola anmälas i statsrådet; att ombesörja, att Kungl. Maj:ts beslut i hvarje mål varda befordrade till verkställighet m. m.

På grund af hvad jag sålunda anfört, anser jag icke möjligt att ålägga revisionssekreterarne någon ytterligare föredragnings-skyldighet utöfver den, som för närvarande faktiskt af dem fullgöres. Enligt föredragningsordningen har visserligen flertalet revisionssekreterare hittills i regel haft att föredraga i det närmaste 6 veckor hvarje år. Men att så lång föredragnings-tid kunnat enligt indelningen beräknas för dessa revisionssekreterare, har just berott därpå, att man kunnat utgå från den förutsättningen, att samma tid skulle genom lagföredragning icke oväsentligt förkortas. Enda utvägen att tillgodose det genom lagföredragnings borttagande uppkommande behovet torde sålunda vara att öka antalet revisionssekreterare.

Beträffande frågan om den erforderliga ökningens storlek erinrar jag, att antalet sessionsveckor i högsta domstolen enligt förslaget skulle ökas till 103. Då den årliga föredragnings-skyldighet, som åligger de båda skiftesföredragandena, är bestämd till sammanlagdt 40 dagar, motsvarande 8 föredragningsveckor, samt en extra revisionssekreterare för föredragning af mål af särskildt vidlyftig beskaffenhet otvifvelaktigt fortfarande regelmässigt blir af nöden, för hvilken såsom hittills torde böra beräknas 20 föredragningsdagar eller 4 föredragningsveckor för år, återstå sålunda 91 föredragningsveckor till fördelning

mellan öfriga revisionssekreterare. Med beräkning att hvarje revisionssekreterare skall hafva att fullgöra föredragning under 5 veckor eller under 25 föredragningsdagar, visar sig sålunda ett behof af 18 revisionssekreterare jämte de två skiftesföredragandena och en extra föredragande. Det torde sålunda blifva nödvändigt att förstärka nedre revisionens arbetskrafter med ytterligare 3 revisionssekreterare.

I afvaktan på den förestående regleringen af nedre revisionens löneförhållanden synas dessa 3 revisionssekreterare, i likhet med hvad som skedde vid den närmast föregående ökningen af revisionssekreterarnes antal, böra förordnas endast tillsvidare och medel till deras aflönande äskas å extra stat.

Aflöningen till enhvar af de redan befintliga tillförordnade revisionssekreterare, som förestå egna rotlar, var ursprungligen bestämd till arvode 3,800 kronor och tjänstgöringspenningar 2,000 kronor, tillhoppa 5,800 kronor eller sålunda samma belopp, som enligt gällande stat tillkommer konstituerad revisionssekreterare. Vid senaste riksdag, då ordinarie och konstituerade revisionssekreterare beviljades tillfällig löneförbättring, så att deras sammanlagda löneförmåner kom för enhvar af dem att uppgå till 7,500 kronor, ökades jämväl aflöningen till ifrågasvarande 3 revisionssekreterare. Aflöningsbeloppet för innevarande år bestämdes därvid för enhvar af dem till 7,000 kronor, däraf 2,300 kronor skulle anses utgöra tjänstgöringspenningar.

Med hänsyn till att ny lönereglering för rikets hofrätter kan antagas komma att träda i kraft från och med den 1 januari 1910, och för ett rätt afvägande af förhållandet mellan hofrättsledamots och revisionssekreterares aflöningsförmåner, synes mig emellertid en aflöning af 7,000 kronor till ifrågasvarande revisionssekreterare ej längre vara tillfyllest utan böra för år 1910 ökas till 7,500 kronor. Jag vill i sammanhang härmed framhålla, att alla nuvarande tillförordnade revisionssekreterare med egen rotel äro assessorer. Detsamma gäller äfven om de närmast i tur varande vikarierande revisionssekreterarne. Vidare torde böra uppmärksammas, att vid en blifvande definitiv lönereglering för nedre revisionen begynnelseaflöningen för revisionssekreterare å stat åtminstone icke kan antagas komma att understiga 8,100 kronor. Af den sålunda för år 1910 föreslagna aflöningen skulle naturligtvis, i likhet med hvad under innevarande år gäller beträffande ordinarie och konstituerade revisionssekreterare, ett belopp af 2,500 kronor böra anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Till biträde åt enhvar af de nuvarande tillförordnade revisionssekreterarne med egen rotel äro förordnade två amanuenser, däraf den

ene med tjänstgöringsskyldighet som protokollssekreterare. Dessas aflöningsförmåner äro för innevarande år så bestämda, att amanuens med tjänstgöringsskyldighet som protokollssekreterare åtnjuter tjänstgöringspenningar 1,800 kronor och renskrifningspenningar 300 kronor eller tillhopa 2,100 kronor. Annan amanuens åtnjuter 1,000 kronor i tjänstgöringspenningar.

I afseende å detta amanuensbiträde har emellertid en reducering synt mig möjlig. Under förutsättning att den jämförelsevis tidsödande och för dessa amanuensers tjänstgöring annorstädes ofta synnerligen hindrande protokollstjänstgöringen i högsta domstolen, efter lämplig inbördes fördelning, öfvertages af de ordinarie protokollssekreterarne — därför något hinder på grund af omfattningen af de dem i öfrigt åliggande tjänstegöromål icke enligt min åsikt kan anses föreligga — skulle otvifvelaktigt de öfriga protokollssekreterare- och amanuensgöromålen på hvarje rotel kunna ombesörjas af en person. Jag föreslår alltså, att till biträde åt en hvar af 6 tillförordnade revisionssekreterare med egen rotel måtte förordnas 1 amanuens med skyldighet att ombesörja de åligganden, som för närvarande ankomma på såväl amanuens med tjänstgöringsskyldighet som protokollssekreterare som annan amanuens, dock med ofvan angifna inskränkning. Den utsträckning af de ordinarie protokollssekreterarnes tjänståligganden, som en dylik anordning skulle medföra, förutsätter naturligtvis ändring af nuvarande instruktion. Aflöningen åt den nu föreslagna amanuensen synes böra utgå till samma belopp, som för närvarande tillkommer amanuens med tjänstgöringsskyldighet som protokollssekreterare, eller med tillhopa 2,100 kronor. De särskilda amanuensarfvodena å 1,000 kronor skulle sålunda inbesparas.

För den nödiga förstärkningen af nedre revisionens arbetskrafter skulle alltså erfordras följande belopp:

|   | Arfvode | Tjänstgöringspenningar | Renskrifningspenningar | Summa  |
|---|---------|------------------------|------------------------|--------|
| 1 tillförordnad revisionssekreterare .....  | 5,000   | 2,500                  | —                      | 7,500  |
| 5 tillförordnade revisionssekreterare ..... | 25,000  | 12,500                 | —                      | 37,500 |
| 1 amanuens .....                            | —       | 1,800                  | 300                    | 2,100  |
| 5 amanuenser .....                          | —       | 9,000                  | 1,500                  | 10,500 |
| Summa kronor                                |         |                        |                        | 57,600 |

Då lagföredragningen inför högsta domstolen lärer upphöra under detta år, erfordras förstärkning af nedre revisionens arbetskrafter med 3 tillförordnade revisionssekreterare redan under årets lopp. Tiden här för synes lämpligen kunna beräknas från och med den 1 instundande april, vid hvilken tid lagrådet antagits kunna träda i verksamhet. För innevarande år finnes naturligtvis icke något skäl att för dessa revisionssekreterare äska högre aflöning, än som för samma år utgår till de redan befintliga tillförordnade revisionssekreterare, eller efter 7,000 kronor för år, fördelade i arfvode 4,700 kronor och tjänstgöringspenningar 2,300 kronor. Då till biträde åt enhvar af de nya revisionssekreterarne, på sätt ofvan angifvits, 1 amanuens torde vara tillfyllest, skulle de ordinarie protokollssekreterarne sålunda från den 1 instundande april öfvertaga protokollstjänstgöringen i högsta domstolen för de 3 nyinrättade rotlarna. För aflöning åt 3 tillförordnade revisionssekreterare och 3 amanuenser under tiden från den 1 april till årets slut skulle enligt ofvan angifna grunder erfordras 20,475 kronor. Sammanlagda kostnaden för den nu erforderliga förstärkningen af nedre revisionens arbetskrafter skulle sålunda belöpa sig till 78,075 kronor.

*Utskottets  
yttrande.*

Enligt hvad departementschefen till statsrådsprotokollet anført, skulle under förutsättning att protokollsföringen i högsta domstolen helt och hållet öfvertoges af de ordinarie protokollssekreterarne, de öfriga protokollssekreterare- och amanuensgöromålen på hvarje rotel kunna ombesörjas af en person; och är i öfverensstämmelse därmed förstärkningen af nedre justitierevisionens arbetskrafter för år 1910 föreslagen.

Hvad däremot beträffar förstärkningen af revisionens arbetskrafter för år 1909 beviljade 1908 års Riksdag anslag dels till tre revisionssekreterare och dels till sex amanuenser, af hvilka tre skulle åtnjuta 1,800 kronor i tjänstgöringspenningar och 300 kronor i renskrifningspenningar eller tillsammans 2,100 kronor samt tre 1,000 kronor i tjänstgöringspenningar. Härtill skulle enligt Kungl. Maj:ts föreliggande förslag komma från den 1 april innevarande år 3 revisionssekreterare samt 3 amanuenser med 1,800 kronor i tjänstgöringspenningar och 300 kronor i renskrifningspenningar, tillhopa 2,100 kronor.

Enär en sådan anordning i fråga om de t. f. revisionssekreterarnas biträde, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skall inträda från 1910 års början, synes kunna införas redan från den 1 april innevarande år, då det nya arbetssättet beräknas komma i tillämpning, anser utskottet äfven att från denna tid till biträde åt de sex tillförordnade revisions-

sekreterarne endast bör erfordras en amanuens till enhvar eller sex amanuenser, dock alla med aflönning af 2,100 kronor för år räknadt, så att de till tre amanuenser nu utgående arfvoden å 1,000 kronor för år skulle höjas med 1,100 kronor för år eller för 9 månader med 825 kronor. Härigenom skulle arfvode å 1,000 kronor för året till tre amanuenser eller för 9 månader tillsammans 2,250 kronor besparas och sålunda det nu af Kungl. Maj:t äskade anslaget kunna nedsättas med sistnämnda belopp, hvarigenom anslaget komme att utgöra 75,825 kronor.

Då utskottet i öfrigt icke haft något att emot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag erinra, får utskottet, under återopande af hvad utskottet här ofvan under punkt 1:o anfört, hemställa

att Riksdagen må till aflönande af dels 6 tillförordnade revisionssekreterare, däraf 3 från och med den 1 april 1909, dels ock 6 amanuenser i nedre justitierevisionen samt för tillökningsarfvode åt 3 amanuenser likaledes från och med den 1 april 1909, å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 75,825 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel utbetala hvad enligt ofvan angifna grunder häraf belöper för år 1909.

Stockholm den 23 mars 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.